

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.43>

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ В МУЗЕЇ

Петрикiна А. С.

аспірантка

*Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна*

Більшість дослідників визнають, що учням з порушеннями зору характерні зокрема: обмеженість сенсорного сприймання, спричинена ускладненим/відсутнім візуальним сприйняттям; збіднений когнітивний досвід, викликаний ускладненнями сприйняття об'єктивного світу; порушення мотиваційної сфери, яке спричиняє зниження рівня їх внутрішньої активності; поза тим, порушення емоційно-вольової саморегуляції та специфіка соціально-побутової адаптації [1, с. 85-91; 2, с. 25-26]. Враховуючи вищезазначене, серед широкого загалу методів, які використовуються в сучасному педагогічному процесі, для учнів з порушеннями зору вагому роль відіграють саме інтерактивні.

По-перше, вони мають проблемно-пошукову природу, реалізуються шляхом моделювання життєвих або максимально наближених до життя ситуацій, вирішення яких можливе за умови активної взаємодії всіх учасників педагогічного процесу, де педагог виступає в якості фасилітатора (помічника).

По-друге, учні стають суб'єктами педагогічного процесу, що сприяє створенню ситуацій, в яких вони відчувають себе активними учасниками власної освіти, це, в свою чергу, сприяє посиленню їх внутрішньої мотивації, як важливого каталізатору активності особистості.

По-третє, інтерактивні методи здебільшого спираються на ігрові форми педагогічного процесу, покликані не лише активізувати учнів, чим сприяти розширенню їхнього досвіду, а й ініціювати прояв їх індивідуальної творчості, задля відкриття можливості самореалізації.

По-четверте, інтерактивні методи зумовлюють активну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу з середовищем, що сприяє досягненню визначених дидактичних завдань.

Широким колом науковців, які досліджують існуючі інтерактивні методи навчання та розробляють нові (О. Пометун, Т. Середюк; Н. Суворова, А. Czepiżak, М. Wądołowski; J. Skalková; J. Maňák, V. Švec; D. Quinquer та багатьох інших), ще не визначено єдиної вичерпної класифікації цих методів. Спираючись на глибокий аналіз

ряду класифікацій, у даній роботі ми пропонуємо наступну, в якій ми врахували специфіку та засоби музейної педагогіки, потреби учнів з порушеннями зору, а також сучасні можливості дистанційної форми навчання (табл. 1).

За ознакою відтворення/імітації контексту діяльності, усі інтерактивні методи навчання поділяються на неімітаційні та імітаційні [3, с. 578]. Активізація учнів неімітаційними методами відбувається за рахунок дібраного проблемного змісту педагогічного процесу та застосування певної процедури організації заняття (експозиційні матеріали, музейні предмети, музейне середовище та ін.).

Досить поширеним у музейній педагогіці постає метод музейних уроків, де «музейний урок» являє собою термінологічну дефініцію та постає умовною формою заняття з учнями за визначеною темою. Він не передбачає ряду обов'язкових елементів шкільного уроку, як-то перевірка засвоєного матеріалу, виставлення тематичних оцінок (оцінювання в усній формі, лише у формі заохочення), ретрансляція засвоєних знань тощо. Проте, як зазначає О. Тумінская [4, с. 104], особливістю саме музейних уроків постає їх спрямованість на виховання почуття емоційної пам'яті. Воно формується в результаті музейної культурно-освітньої роботи над розвитком ціннісних орієнтацій, з урахуванням культурно-історичної емоційної складової.

Дібрані нами методи інтерактивного навчання відкривають можливість не лише передавати певну інформацію, проте й сприяти формуванню таких якостей як: активна життєва позиція, вміння оперативно орієнтуватися в будь-яких обставинах, нестандартно підходити до вирішення проблем, що корелюють із високим рівнем сформованості творчої активності, як одних із вітальних властивостей успішної особистості майбутнього.

З огляду на визначені методи, добираються засоби, як невід'ємний компонент технології педагогічного процесу. Значна роль у роботі з учнями, які мають порушення зору, має відводитися музейному предмету та експозиційним матеріалам, які переважно лишаються недосяжними для зазначених учнів [5, с. 137-154]. Саме безпосередня взаємодія з ними, в даному випадку, постає вагомим елементом ефективності педагогічного процесу в музеї. Враховуючи об'єктивність обставин (умови зберігання музейних предметів, колекцій, зібрань та предметів музейного значення; науково обґрунтований режим їх зберігання) [6], доречно застосовувати експозиційні матеріали (репродукції, рельєфні репродукції, муляжі, моделі, макети, реконструкції, передруки, копії тощо). Важливо, аби ознайомлення з музейними предметами супроводжувалося тифлокоментуванням (ТКН): поетапним описом предмета та його деталей.

Таблиця 1

**Класифікація інтерактивних методів навчання
із застосуванням засобів музейної педагогіки**

Інтерактивні методи навчання в музеї		
Неімітаційні	Імітаційні	
	Неігрові	Ігрові
Музейний урок з опорою на музейні предмети та експозиційні матеріали	Мікроурок з опорою на музейні предмети та експозиційні матеріали	Урок-екскурсія
Проблемна лекція (в музеї/дистанційно)	Аналіз конкретних ситуацій, культурно-історичних подій тощо	Музейні ігри
Дискусія з опорою на матеріали музейної експозиції (дистанційний форум)	Розв'язання ситуаційних завдань	Ігрова ситуація
Практики роботи в музеї	Аналіз виробничих ситуацій	Імітація ролей співробітників музею: екскурсовод, експозиціонер, реставратор тощо
Проблемний семінар	Зустріч з випускниками, учасниками/очевидцями подій, фахівцями різних професій	Ділова гра
Експерсія (відвідування музею/виставки/галереї, тимчасової експозиції)	Віртуальна експерсія (он-лайн відвідування музею, галереї)	Моделювання штучного музейного середовища
Робота з музейними архівними документами, спогадами, мемуарною літературою	Занурення в історичну епоху із застосуванням музейного середовища, музейних предметів, експозиційних матеріалів	Гра-драматизація
Мозковий штурм	Сторітелінг	Рольова гра
Майстер-клас	Квест-рум	Інноваційна гра
Круглий стіл	Відтворення культурно-історичного заходу	Організаційно-діяльнісна гра
Пошуково-дослідна робота	Реальне проєктування / відтворення подій на основі музейних знань	Ігрове проєктування альтернативного розвитку відомих історичних подій

Застосування музейних предметів у педагогічному процесі відкриває можливість висвітлити в предметах музейного середовища глибокий історичний, культурний аспект, що реалізує аксіологічний підхід музейної педагогіки, формуючи навички виявлення речей музейного значення.

До важливих засобів педагогічної взаємодії також належить і спеціально організоване середовище, в нашому випадку це – музейна експозиція, оскільки вона активно застосовується в педагогічному процесі.

Саме музейне середовище гармонійно сприяє реалізації імітаційних неігрових та ігрових методів інтерактивного навчання, як-то: заглибленню в історичну епоху, імітації історичних подій. Тут слід відмітити й роль мультисенсорного впливу, який застосовується для підкріплення або компенсації візуального сприйняття комбінацією декількох елементів: розповіддю екскурсовода, музичним/звуковим супроводом, тактильними та нюховими відчуттями, застосуванням інтерактивних експозиційних матеріалів тощо.

Поза тим, у педагогічному процесі має місце використання штучного музейного середовища, яке створюється шляхом застосування звичайних побутових предметів та експозиційних матеріалів. Його моделювання значною мірою сприяє формуванню творчої активності учнів: розширяє їхні історико-культурні знання, формує ціннісно-сміслові сприйняття оточуючої дійсності, навички сприйняття культурно-історичних цінностей, культури поведінки та вираження емоцій.

Застосування засобів музейної педагогіки в поєднанні з інтерактивними методами навчання значною мірою змінюють педагогічний процес в традиційному його розумінні. Спираючись на історико-культурні еталони, діяльність учнів спрямовується на відтворення нових знань, способів дій, формування особистісних смислів. Пошуково-дослідницька діяльність реалізується в розробленні творчих проєктів експозицій, нестандартних екскурсій, проблемних семінарських занять. Комунікативно-діалогова діяльність реалізується в процесі спільного визначення позицій, в пошуку та інтерпретації міжкультурних смислів. Навчально-ігрова діяльність реалізується в широкому загалі ігор: музейні ігри, ігри-заглиблення, імітації, драматизації тощо.

Література:

1. Кобильченко В. Специфічні закономірності розвитку особистості дитини при глибоких порушеннях зору. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. № 1, 2016. С. 85–91.

2. Картава Ю., Косаєва Н.; Дитина з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: метод. посіб. – Суми : Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. – 80 с, С. 25–26.

3. William B. Robinson. Simulation, not simulation: an alternate approach to history teaching games. The history teacher. Vol. 46. Number 4. August 2013. P. 578.

4. Туминская О.А. Урок в музее и музейный урок. Известия РГПУ имени А.И. Герцена. 2020. № 195. С. 104.

5. Candlin, F. (2006). The dubious inheritance of touch: Art history and museum access. Journal of Visual Culture, 5(2), 137–154.

6. Збереження музейного фонду України: сайт: URL: https://protocol.ua/ua/pro_muzei_ta_muzeynu_spravu_spravya_21/ (дата звернення: 20.09.2020).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.44>

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Рапасва М. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри суспільних наук, викладач
Київський коледж легкої промисловості
м. Київ, Україна*

Метою роботи є розгляд питань, пов'язаних з поняттям сучасних інтерактивних методів навчання студентів, а також продемонстрована їх практична реалізація на прикладі навчальної дисципліни «Історія: Україна і світ».

Зростання ролі знань є пріоритетом розвитку постіндустріального суспільства, тому освіта все більше позиціонується міжнародною спільнотою як дієвий інструмент формування особистості, здатної бути конкурентоспроможною. Це зумовлює необхідність оновлення і удосконалення всіх ланок освіти, її змісту і навчальних технологій, що вимагають нові запити інформаційного суспільства.

Система вищої освіти України, адаптуючись до вимог Болонського процесу та суспільних трансформацій, зумовлених глобалізаційними процесами, вимагає нових підходів і принципів до формування компетенцій викладачів, методів їх взаємодії зі студентами. З метою модернізації системи освіти в Україні розробляється і оновлюється відповідна законодавча і нормативна база, визначаються нові стратегії